

ION POPESCU-VOITEȘTI

de ION LĂCEANU

În concepția profesorului Popescu Voitești (1876—1944) educația reprezintă prefacerea omului copil în omul bărbat prin înzestrarea lui cu acele calități care definesc personalitatea. După el, într-o formulă lapidară, personalitatea înseamnă caracter plus cultură generală.

Atît în ceea ce privește caracterul, cît și în ceea ce privește cultura generală începutul îl formează „cei șapte ani de acasă“; pe temelia pusă aici construiește școala ca o a doua vatră a educației, și societatea ca mediu social care finisează în continuare personalitatea individului. Educația copilului începe în cei șapte ani de acasă, aici dobîndește o anumită experiență practică datorită contactului nemijlocit cu lucrurile, cu viața socială și cu activitatea productivă a omului; aici „familia pregătește ogorul și îl supraveghează încontinuu, avînd cu precădere influență asupra calităților sufletești. Școala, dacă vrea să aibă succes în acțiunea ei, se va preocupa să descopere zestrea pe care copilul o aduce din „cei șapte ani de acasă“, și să se sprijine pe ea pentru construirea unui caracter ferm cît și pentru formarea unei culturi generale.

„Școala însămîntează ogorul și îi supraveghează încolțirea în cursul primar; plivește, răsădește, altoiește și îngrijește buna dezvoltare în cursul mijlociu, iar în cel superior și universitar îi pregătește o rodnicie în cele mai bune condițiuni. Școala are cu precădere influență asupra calităților intelectuale“.

Societatea, care primește în sînul ei pe noii cetățeni, le dă ultimul modelaj, oțelindu-le și desăvirîndu-le, prin muncă, calitățile sufletești și intelectuale, clasificîndu-i și încredințîndu-le la fiecare însărcinări potrivite culturii cîștigate și priceperii manifestate.

Examinînd noțiunea de vatră părintească, în concepția savantului I. Popescu Voitești, putem descoperi cu ușurință elementele componente: casa părintească și familia, apoi grupul

de joc și ulița copilăriei, satul (orașul) și comunitatea sătească (orășenească) în toată complexitatea lor (mediul geografic, mediul social, cultural-politic, mentalitatea, obiceiurile, tradițiile, cîntecele și jocurile, portul și ocupațiile locuitorilor etc.).

Din cauza aceasta copiii țăranilor pînă la vîrsta de școală cunosc perfect de bine întreg vocabularul uzual, cunosc toate păsările, toți arborii, toate animalele cu care puteau veni în contact, ei își dau seama perfect de tot ce înconjoară și asta îi face să fie așa de vioi, de isteți și cu încredere în ei și în semenii lor.

Cei șapte ani de acasă acționează permanent și multilateraal asupra copilului, însoțindu-l îndeaproape înainte de școală și în perioada școlară de la început pînă la sfîrșit și chiar cînd ajunge autonom în cadrul societății. „Nu trebuie prea mult spirit de observație și nici cine știe ce cunoștințe speciale pentru ca să vezi, după vorbă, după ținută, după felul cum atacă chestiunile sau dă răspunsurile dacă o persoană oarecare are sau nu pe cei șapte ani de acasă. Căci dacă lipsa unei educațiuni de mai tîrziu fie generală, fie specială, se mai poate ascunde prin surogate de natură intelectuală, ca învățarea pe de rost a unor „fraze clișeu“ și spuse la timpul oportun, frumos și bine ; sau prin acte de voință, cum ar fi de pildă impunerea voită a unei anumite atitudini sau a unei anumite ținute, care dă o deosebită prestanță, etc. ; lipsa celor șapte ani de acasă nu se poate ascunde niciodată, căci lipsa influenței educative a mamei și familiei în acești primi ani ai copilăriei nu poate fi înlocuită mai tîrziu de nimeni și prin nimic.

„Familia, fie din nepricepere, fie din ușurința cu care judecă menirea ei educativă, nu și-a luat niciodată rolul său în serios, lăsînd în marea majoritate a cazurilor toată sarcina pe școală... Tot așa și societatea găsește că-i mai ușor să dea vina pe școală, decît pe nepăsarea vinovată cu care se lasă să fie condusă de către nepricepuți ridicați la dregătorii importante, nu grație meritelor ori destoiniciei deosebite, ci unor influențe cu totul străine de rolul ce li s-a încredințat“.

E drept că nici școala n-a putut da întotdeauna rezultatele așteptate și aceasta se datorește în primul rînd „defectelor inerente situațiunii noastre cu privire la învățămînt în general și anume faptului că ne găsim pe acest teren abia trecuți de perioada de începători în primă fază de cercetare a celei mai bune căi de urmat și mai potrivită cu firea noastră“.

Vina de căpetenie ce se poate aduce însă școlii este că n-a observat la timp că și familia și societatea lasă toată sarcina asupra ei, ca astfel să caute a înlătura de la început relele provenite din lipsa influenței acestor factori, suplinindu-i pe cât posibil pe amândoi, printr-o activitate care să vizeze deocamdată mai mult o educație sănătoasă a tineretului, influențând astfel direct și asupra familiei și asupra societății, făcându-le ca cel puțin în viitor să devie conștienți de rolul lor.

În general rolul de căpetenie al învățămîntului constă însă în asigurarea unui program cultural-educativ real prin școlile de toate categoriile, care însă să satisfacă îndestulător și nevoile sociale, prin pregătirea de muncitori harnici, cinștiți și pricepuți, pentru toate ramurile de activitate de care țara are nevoie.

Ca învățămîntul să-și poată atinge acest scop trebuie să aibă bine organizate două categorii de școli : unele cu caracter „educativ cultural general“ în care tineretul pe lângă cunoștințele solide de cultură generală, să primească și o educație aleasă, și altele cu „caracter de specializare“.

Legătura între școala cu caracter „cultural educativ general“ și cele cu „caracter de specializare“ trebuie făcută astfel ca să fie reduse la minim posibil cazurile de „gheșiți în carieră“ ; ca să fie înlăturate definitiv, profesorul I.P. Voitești propune următoarele două principii :

— Lărgirea la maximum posibil a surselor de alimentare pentru toate școlile cu caracter de specializare ;

— Legătura dintre școlile educativ-culturale generale și cele de specializare să fie astfel făcută, încît elevul să nu fie silit a-și alege o specialitate la o vîrstă cînd el nu-și poate da seama de înclinările și aptitudinile sale.

Ținînd cont de aceste două principii, I.P. Voitești propune necesare următoarele modificări cu caracter fundamental, atît pentru învățămîntul primar cît și pentru cel secundar :

I. Pentru cursul primar, la școlile cu caracter „cultural-educativ general“, pentru bunul mers al acestora ar trebui create locuri încăpătoare încît „obligativitatea învățămîntului să poată fi efectiv adusă la îndeplinire“, dotarea școlilor cu material didactic necesar, introducerea în programul cursului primar a orelor speciale de educație precum și introducerea orelor de noțiuni de gospodărie în ultimul an.

II. Referitor la școlile cu caracter de specializare din mediul rural, arată necesară înființarea „după necesitățile regio-

nale ateliere de : rotărie, dogărie, țesătorie, cojocărie, cismărie, împletituri etc.", acestea fiind organizate astfel ca ele să se poată susține singure. În legătură cu învățămîntul primar urban „se vor preda școli de meserii inferioare de toate categoriile necesare vieții orășenești și școli profesionale“.

Pentru cursul secundar prevedea unificarea cursului secundar de bază, astfel ca el să servească drept sursă de alimentare pentru toate școlile secundare și superioare cu caracter de specializare. Acest curs secundar inferior va fi de 6 ani, obligatoriu pentru toți elevii, unde pe lângă o cultură generală integrală solidă se va căpăta și o educație aleasă.

Școala va elibera diferențiat certificate și diplome tuturor ce vor absolvi ultimul an, certificate pentru absolvenții cu „suficient“ și „bine“, iar diplome pentru cei cu „foarte bine“ și cu „distincție“. Atît diplomele cît și certificatele (afară de liceele unde înscrierea va fi admisă numai pentru absolvenții cu diplomă) vor da dreptul să urmeze școli secundare cu caracter de specializare : școli normale, școli de meserii superioare, școli comerciale, școli de agricultură medie, școli sanitare etc.

Liceele vor avea numai doi ani de studiu, iar programele lor vor cuprinde, materia cursului superior de liceu „dezvoltată însă în vederea pregătirii tineretului pentru universități sau școli tehnice superioare. Liceele clasice (modern, vechi) și reale (matematici, fizico-chimice, naturale) vor elibera diplome de bacalaureat cu care absolvenții se vor putea înscrie la Universități, la școli tehnice superioare și la școli superioare de specializare, cu caracter universitar (agricultură, silvicultură etc.).

Avantajul principal al școlii secundare unice este că lărgind la maximum sursa de alimentare pentru toate școlile secundare îl forțează pe elev să-și aleagă o carieră la o vîrstă cuprinsă între 16—18 ani, cînd el poate să-și dea bine seama de înclinările și aptitudinile lui, reducînd la minimum cazurile de greșiți în carieră.

Prin acest curs unic vor dispărea diferențele prea mari de cultură generală dintre tinerii ieșiți din diferite școli de specializare și s-ar stăvili în mod natural afluența de tineri împinși la Universitate cu sau fără aptitudinile intelectuale necesare.

Ion Popescu Voitești consideră că triajul profesorilor ar prezenta un interes deosebit, alegînd pentru licee pe cei mai capabili „cu doctorat în prima linie“ care evidențiindu-se prin

lucrări originale de valoare, ar servi la nevoie, ca sursă de alimentare pentru universități. Consideră că din punct de vedere economic printr-o astfel de organizare s-ar obține rezultate mai puțin costisitoare deoarece numărul liceelor rămâne foarte redus față de școlile unice și cele de specializare.

Referitor la conducerea școlii Ion Popescu Voitești susține că trebuie dată numai profesorilor capabili de astfel de însărcinare. Directorul trebuie înainte de toate să cunoască pe profesori din punct de vedere al calităților lor didactice, spre a putea utiliza pe fiecare cu maximum de folos. El trebuie să aibă ore la clasă, pentru a cunoaște elevii, mai puține însă; dar trebuie să supravegheze mersul școlii nu numai ca disciplină, ci efectiv să-și dea seama și de felul eum se achită profesorii de rolul lor cultural și educativ. Pentru aceasta directorul are nevoie de mult tact și multă pricepere, spre a nu-și atrage ura unora dintre colegi, care dintr-o mândrie rău înțeleasă se vor simți jigniți printr-o astfel de supraveghere.

Ion Popescu Voitești s-a distins printr-o activitate creatoare în învățământ și în știință. Mare animator în școală și în familia geologilor, el a fost și un mare spirit organizator. A organizat Institutul de geologie și paleontologie al Universității din Cluj, a întemeiat la aceeași universitate revista muzeului geologic mineralogic, în scopul răspîndirii științei românești la noi și peste hotare. Conștient de importanța școlii ca factor de cultură și de rolul profesorului în viața spirituală a țării el nu a precupețit nici un efort pentru îndeplinirea acestor țeluri.

„De activitatea de învățământ a profesorului Voitești vor mărturisi mereu și scrierile lui didactice „Elemente de geologie“ este cea mai bună și cea mai completă carte de geologie elementară în limba română. „Elemente de paleontologie“ partea I nevertebrate a fost și este primul îndreptar paleontologic mai complet la noi. Introducere la cursul de geologie, geologia cărbunilor naturali și geologia zăcămintelor de sare, sînt lecții de neîntrecute sinteze asupra celor mai importante zăcămintele sedimentare, ținute la școala politehnică Timișoara (1930), iar cursul de agrogeologie (1933—1934) cuprinde cele mai clare și mai luminoase expuneri ale noțiunilor de agrogeologie“.

Pasionat de știință și îndrăgostit de școală, a stăpînit arta de a trata cunoștințele sale clar și metodic, simplu și logic, dinamic și însuflețit. Lecțiile sale au format marea operă didac-

tică, gîndirea pedagogică întipărită în mintea numeroaselor generații de tineri. Ideile pedagogice ale profesorului Ion Popescu Voitești sînt actuale și astăzi : educație permanentă ; politehnizarea învățămîntului pe toate treptele ; învățămînt unic — referire specială la muzeu. Totodată se încadrează în efortul de legare a învățămîntului de cercetare și producție, este un precursor al învățămîntului actual.

B I B L I O G R A F I E

- I. P. VOITEȘTI — Propuneri de reorganizare pentru învățămîntul primar și secundar. Institutul de arte grafice „ADEALUL“ 1924.
- x x x — Revista „Renașterea Română“, Nn I, vol I, nr. 7, pag. 3—11, Iași 1918.
- I. P. VOITEȘTI — „Cei 7 ani de acasă“ — manuscris.
- I. P. VOITEȘTI — „Munca o trebuință a corpului omenesc“ — manuscris.